

Adalékok Hegyi István életrajzához

Hegyi István életrajzával Péter László, Lengyel András és Apró Ferenc foglalkoztak bővebben. Ebben a cikkben néhány még ismeretlen adalékkal szeretném kiegészíteni az eddigi kutatási eredményeket. Három, Hegyi István hagyatékából előkerült kéziratot és Hegyi iskoláira vonatkozó saját kutatási eredményeimet kívánom itt bemutatni. (A kéziratok jelenleg Hegyi Béla [Budapest] tulajdonában vannak.)

Mindhárom ismertetésre kerülő irat jelentős abból a szempontból, hogy Hegyi életnek eddig részint ismeretlen szakaszából, az 1940-es évek végéről származnak. Figyelmet érdemel, hogy mindhárom szöveg szegedi keltezésű, ami arra utal, hogy írójuk élete vége felé is Szegeden lakott. Az 1951-es szegedi halotti anyakönyv bizonyossága szerint itt is hunyt el.

A három levelet a kelteзések kronológiai sorrendjében mutatom be. Az első kézirat Hegyi rövid önéletrajza. Igen fontos szöveg, több idáig ismeretlen adatot tartalmaz. Az irat külön érdekessége, hogy tömör szakmai önéletrajz, melléklet az itt ismertetésre kerülő második levél, a Nemzeti Paraszt Párt Sajtóosztályának címzett álláskérelem mellé.

Ebben az önéletrajzban történik utalás Hegyi legmagasabb iskolai végzettségére, amely 4 polgári. Ez új adat a Hegyi-kutatásban, ennek igyekeztem utánajárni. Iskolai anyakönyvekkel bizonyíthatóan a következő eredményekre jutottam. Hegyi a sövényházi elemiben 6 osztályt végzett, majd az 1909/10-es tanévre a Csongrádi Polgári Fiúiskola 2. osztályába nyert felvételt. A család 1910-ben Szegedre költözött, ezzel összefüggésben Hegyi új iskolába került. Szegeden a III. kerületi Polgári fiúiskolában végezte el a polgári iskola 3. és 4. osztályát az 1910/11 és az 1911/12 tanévekben. A következő tanévben (1912/13) a Szegedi Állami Felsőkereskedelmi Iskola „alsó A” osztályába járt, innen azonban gyenge tanulmányi eredménye miatt kimaradt.

Hegyi István újságírói működésére is található utalás az életrajzban, eszerint 1916-ban kezdett újságíróként dolgozni, és a Szegedi Naplónál valamint a Szegedi Friss Újságnál állt alkalmazásban.

A kézirat végén az 1940-es évekre vonatkozó adatokat találhatunk. Hegyit 1944. aug. 1-én nyugdíjazták, attól kezdve Szentesen és Szegváron, a sokat emlegetett Lándor-parti tanyán tartózkodott.

*Hegyi István
Szeged
Béke-utca 18.*

Életrajz

1896. november hó 10.-én születtem a csongrád-megyei Szegváron. Teljesen szegény, föld- és háznélküli zsellércsaládból. Római katolikus nőtlen, nyugalmazott rendőrségi hivatali főtiszt vagyok. 4 polgárit végeztem. Hogy nem sikkadtam el, azt Móra Ferencnek köszönhetem, aki 1916 őszén a Szegedi Naplónál alkalmazott munkatársnak. Móra Ferenc közelsége, meg a Somogyi Könyvtár mérhetetlen könyvanyaga (melynek Móra Ferenc volt az akkori igazgatója) tették lehetővé, hogy önművelés útján pótoljam azt a hiányzó tudást, amit az iskola nem adott meg számomra.

Könyveim és újságírói stíluskészségem igazolják, hogy Móra Ferenc iskolája volt a legjobb iskola számomra.

1916-tól 1944. augusztus hó 1.-ig az állami rendőrség szolgálatában is állottam. Rendőri szolgálatom mellett fejtettem ki az újságírói működést. Tíz esztendeig a Szegedi Naplónál, tizenöt esztendeig pedig a Szegedi Friss Újságnál.

A magyar nyelv és a népi irodalom művelése körüli érdemekért a Dugonics Társaság 1926. március 1.-én a tagjai közé választott.

Könyveim: VÁNDOR FALU Szeged 1923.

SZEGÉNYSÉG Szeged 1925.

FECSKÉK A PORBAN Szeged 1932.

A szegény parasztság életét tárgyalják és szociális problémáit feszegetik. Büszke vagyok arra, hogy az elsők között voltam, akik a földreformmal irodalmi vonalon foglalkoztak és már 1923-ban követeltem a parasztság részére a földet.

1944. augusztus 1.-én történt nyugdíjazásomtól kezdve a mai napig Szentesen és Szegváron tartózkodtam édesapám tanyáján, ahol részben paraszti munkával foglalkoztam, részben pedig irodalmi munkásságot fejtettem ki.

S z e g e d, 1948. szeptember hó 11.-én.

Úgy tartják számon, hogy Hegyi István az 1930-as évek végétől kezdve szinte teljesen felfüggesztette írói és újságírói működését. Ehhez szolgál érdekes adalékként a második kézirat, melyben Hegyi a Szegedi Friss Újság belső munkatársi vagy szerkesztői posztjára jelentkezik. A levélben egyrészt megismétli az életrajzban már leírtakat, másrészt pontosítja a szerkesztőségi munkájával kapcsolatos adatokat (1916-1924), és felhívja a figyelmet néhány publikációjára (Kis Újság 1947. júl. 27. és 1948. ápr. 22.). Mindez arra utal, hogy Hegyi a háború után sem hagyta abba teljesen az írást, de inkább újra az újságírói pálya felé tapogatózott. A közölt álláskérelem eredménye jelenleg még ismeretlen, de mivel bizonyos, hogy halála előtt Hegyi éjjeliórként dolgozott, arra következtethetünk, hogy sikertelen volt.

A Nemzeti Paraszt Párt Sajtóbizottsága

Szeged

Tisztelettel kérem Címet, hogy a Szegedi Friss Újság c. politikai napilaphoz belső munkatársi, esetleg szerkesztői minőségben alkalmazni szíveskedjék.

Fizetési igényem havi 300.-forint.

Ezért ígérem, hogy a lapnál - alkalmazásom esetén - elsősorú, átlagon jóval felüli újságírói munkát fogok végezni, akár mint riporter, akár mint vezetőszerkesztő.

1916-tól 1924-ig Móra Ferenc és Szigethy Vilmos szerkesztők keze alatt dolgoztam a Szegedi Naplónál, tizenöt évig pedig a Szegedi Friss Újság munkatársa voltam. Igazolással becsatolom Sz. Szigethy Vilmos és Rácz Antal szegedi szerkesztők igazolását másolatban. Kívánatra felmutatom az eredeti igazolásokat is.

A Szegedi Igazoló Bizottság 1945. október hó 31.-én kelt 13709.II/1945.ig.biz.sz. határozata egyhangúlag i g a z o l t.

Becsatolom a Kis Újság 1947. július hó 27. és 1948. április hó 22.-iki számait, melyekben riportjaim jelentek meg. Négy darab riportomat gépelt kéziratban és három darab könyvemet. A riportok újságírói, a könyvek pedig szépírói készségemet igazolják.

Eddigi életem a magyar szegény kisparasztság önzetlen szolgálata volt. Ez a szolgálat pedig a Nemzeti Paraszt Párt programja. Erre való figyelemmel kérem az alkalmazásomat.-

Mellékelem az életrajzomat.

S z e g e d, 1948. évi szeptember hó 12.-én.

*/Hegyi István/
Szeged, Béke-u. 18.*

A harmadik kézirat több szempontból is jelentős, hiszen teljesen új vonásokkal gazdagítja a Hegyi Istvánról kialakult képet. Hegyi közéleti, politikai tevékenységéről eddig igen keveset tudtunk. Az Erdei Mihálynak címzett levél viszont aktív kisgazdapárti munkáról tudósít. Hegyi eközben is hű maradt vállalt értékrendjéhez, a kisparasztság érdekeit igyekezett képviselni a párton belül. Ennek az volt az eredménye, hogy amint írja, baloldali magatartásáért a pártból kizárták.

Hegyi munkásságának leginkább a Szegedhez kötődő része ismert. Az itt közölt levél viszont némi fényt vet szentesi éveire is, melyek a levél tanúsága szerint nem voltak eseménytelenek. Hegyi szentesi közéleti tevékenységének részletei jelenleg még feltáratlanok, de a kéziratból kiderül, hogy érdemes utánajárni. Biztosra vehető, hogy a szentesi kisgazda beharcok kutatása során sok érdekes adatra bukkanhatunk még Hegyi Istvánnal kapcsolatban.

Erdei Mihály Úrnak

országgyűlési képviselő, a DEFOSZ országos alelnöke

Budapest

Igen Tisztelt Uram!

A DEFOSZ országos elnökségéhez intézett előterjesztésemet azzal a kérelemmel küldöm meg, hogy a jegyzőkönyvi mellékletben foglalt bérkövetelési sérelmek ügyében a nyomozást a mezőgazdasági szolgálati jogviszonyból eredő követelések érvényesítéséről szóló 4079/1949. Kom. rend. értelmében a helyi DEFOSZ-szervezetek útján szíveskedjék lefolytatni. És a bejelentett kárköveteléseket az erre a célra alakult DEFOSZ bizottságok útján érvényesítse. A Horváth Antal keze alátartozó cselédségnek hozzávetőleges számtásom szerint 40-50 ezer forint kárt okozott.

Országgyűlési képviselő úr még Szentesről ismeri ezt az ügyet. Abból az időből, amikor Horváth Antal a szentesi kisgazdapártba tömörült parasztság élén próbált karriert csinálni. Óriási erőfeszítembe került, míg ezt a szemérmetlen előretörést sikerült megakadályoznom. Az erzsébetmajori jegyzőkönyvek segítségével sikerült csak kiszorítanom Horváthot a politikából. Most vissza szeretném hálálni az erzsébetmajoriaknak azt, hogy a segítségemre voltak. Ezért régi sérelmeikre felhívom a DEFOSZ figyelmét.

Ebből az alkalomból emlékeztetem országgyűlési képviselő urat arra a beszélgetésünkre, amikor a Horváth-ügyben felajánlotta részemre a kommunista párt segítségét. Én ezt akkori politikai elszigeteltségem és a kisgazdapárt külön állására tekintettel nem fogadhattam el. Most azonban, mikor a miniszter tanács gyorsított eljárással kívánja rendezni a gazdasági munkavállalók bérköveteléseit szükségem van a segítségére. Arra kérem, hogy fogja pártját a szóban forgó ügynek.

Szeretném, ha ezt az ügyet a legnagyobb körültekintéssel intéznék el az érdekelt DEFOSZ-bizottságok, mert ebben az ügyben a felszabadult parasztság megtorló erejének kell érvényre jutni. Ez az ügy ugyanis olyan speciális halmazata a bűnnek és a feudális nagybirtokrendszer bűnösségének, hogy ezt a tárgyalási anyagot a legnagyobb lelki ismerettel és szakértelemmel kell forgatni és országos viszonylatban is meg kell ismertetni a mai magyar társadalommal elrettenő példaul.

Az ügy lebonyolítása két vármegyére[,] Szolnok és Békés vármegye területére is kiterjed, mert a volt erzsébetmajori gazdasági cselédek és summások a két vármegye területén laknak. A szükséges nyomozások és jegyzőkönyvi kihallgatások a legnagyobb körültekintést igénylik, hogy ami az ügghöz tartozik abból semmi el ne maradjon. Célszerű lenne, ha erre a célra megbízott miniszteri biztos irányítaná a munkát. A miniszteri biztos intézkedne a károsult munkavállalók és a felelős munkáltató érdekében. Ezért a kiküldött miniszteri biztosnak képzett közigazgatási szakembernek kell lennie. A miniszteri biztosnak kézben kell tartania a tárgyalás fonalát és figyelmét a legapróbb részletek sem kerülhetik el. Noha nem ő vezeti a tárgyalást, de ő irányítaná a károsult munkavállalók érdekeinek szem előtt tartásával.

Tekintve, hogy ennek az ügynek legjobb ismerője vagyok, a jegyzőkönyvi vallomásokat én vettem ki a károsultaktól, örömmre szolgálna, ha a miniszteri biztos teendővel megbíznának.

Tisztelem a legnagyobb lelkiismeretességgel és szakavatottsággal végezném el. Garancia erre közel harminc éves közszolgálatom és a szegény parasztság szociális helyzetének megjavítása érdekében eddig kifejtett írói és újságírói munkásságom és demokratikus magatartásom. Mint a kisgazdapárt tagja az úgynevezett Horvátantali úri-klikket én robbantottam szét a szentesi pártszervezetben. Mert ez a klikk szembehelyezkedett a kisgazdapárt haladó szellemű kisparaszti szárnyával. A szentesi pártszervezet ezért a baloldali magatartásomért 1947. november 3-án kizárt a pártból, úgyhogy párttagságomat csak 1949. február 26.-iki igazoló-szűrő bizottság állította vissza. Az erről szóló igazolást mellékelten csatolom.

Kérem országgyűlési képviselő urat, hogy előterjesztett javaslataimat jóindulatúan és a célnak megfelelően tárgyalják meg a DEFOSZ-vezetőségben. Elfoglalt álláspontjukról pedig értesíteni szíveskedjenek.

Szeged, 1949. június 10.

Tisztelő hive:

Hegyi István

író, ny. rendőrségi hiv. főtitst.

Szeged, Béke ucca: 18.sz. lakósa.

A három kézirat ismertetésével szerettem volna néhány adatot hozzáfűzni a néhol még hiányos Hegyi-biográfiához, ezzel is teljesebbé téve azt. Érdekes megfigyelni, hogy a szegedi kulturális- és közéletből kikerült Hegyi milyen erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy újra valamilyen pozícióhoz jusson. Az itt bemutatott levelek hatása még nem feltárt, ám minden jel arra mutat, hogy Hegyi az 1940-es években már nem tudott visszatérülni Szeged kulturális vérkeringésébe.

R. NAGY ANDRÁS

Hegyi István

Hegyi István az egyik szegedi szerkesztőségben